

Suoma Boazosámit rs, Suomen porosaamelaiset ry
PL 71
99870 INARI

2.8.2022

Lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto lomitussäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutosehdotuksista

Asianumero/Ärendenummer/Case number : VN/8515/2019

Suomen porosaamelaiset ry lausuu poronhoitajien sijaisavusta annetun lain muutoksista (1238/2014)

1. Saamelaisten poronhoidosta

Suomen perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Poronhoito sisältyy säännöksen turvaamaan saamelaisten kulttuurimuotoon. Tämä perusoikeussäännös turvaa saamelaisten aseman alkuperäiskansana siihen liittyvine kansainvälisistä sopimuksista ilmenevine oikeuksineen.

Poronhoito on saamelaisten kulttuurimuodon tärkein kantava aineellinen perusta sekä saamelaisten oman kielen, kulttuurin ja elämänmuodon ylläpitämisen ja kehittämisen keskeisin osatekijä. Tätä tukee esimerkiksi Pöyrisjärven erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma (2001), jossa todetaan poronhoidon olevan keskeisin osa saamelaiskulttuuria ja -identiteettiä sekä merkittävä kulttuuria ylläpitävä tekijä.

Poronhoitoalueen laajuudesta ja mm. luonnonolosuhteiden eroavaisuudesta johtuen poronhoitotavat ja kulttuurit eroavat poronhoitoalueen sisällä. Saamelaisen tunturiporonhoidon oleellisin toimintamuoto on paimennus. Sen juuret ovat nomadistisessa elämäntavassa, jota harjoitetaan yhä edelleen siten kuin sitä nykyisin on mahdollista. Paimennus on paljon muutakin kuin pelkkä porojenhoitomuoto, sen kautta siirtyy sukupolvelta toiselle rikas saamenkieli (poro-, lumi-, ja luontosanat), porojen ja luonnon tunteminen, siidaelämä ja yhteisö, luonnon ja luonnon ilmiöiden havainnointi ja seuranta sekä luonnon kestävä käyttö. Paimennus ei siis ole ensinkään mikään kulttuurinen vanhanaikainen jäänne jostain, vaan sen sijaan eräs innovatiivisimmista Arktisen alueen selviytymismekanismeista varsinkin nykyajan yhä kiihtyvässä ilmastomuutospaineessa.

2. Kommentit lakiluonnoksesta

1§ Soveltamisala ja 2§ Poronhoitaja

- *Ei kommentoitavaa*

3 § Määritelmät (kohta 4)

lisäys on tarpeeton, koska lakiluonnoksen 2 §:ssä on määritelty lain soveltamista poronhoitajaan, joka täyttää tietyt vaatimukset. Lakia ei voida soveltaa yrityksiin eikä ole tarpeen tässä yhteydessä laajentaa soveltamisalaa. *Suomen porosaamelaiset ry esittää 3 §:n 4.-kohdan poistettavaksi.*

3 a § Sijaisavun myöntämisen yleiset edellytykset

- Kohdat 1 ja 2 : ei kommentoitavaa

Suomen porosaamelaiset ry esittää kohtien 3-5 poistettavaksi, koska lain soveltamista ei ole tarpeen laajentaa yritysten sijaisavun käyttämiseen

4 § Sijaisavun saamisen edellytykset:

Voimassa oleva laki:

Poronhoitaja voi saada tässä laissa tarkoitettua sijaisapua, jos sijaisavun tarve johtuu poronhoitajan sairauden tai tapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä. *Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.*

Suomen porosaamelaiset ry esittää, että 4§ 1 mon muutetaan muotoon:

Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella.

Suomen porosaamelaiset ry esittää poistettavaksi lauseen loppuosan: siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Perustelut: ensimmäisen momentin toisen lauseen (säännöksen) loppuosan muotoilusta voi syntyä käsitys, että terveydenhuollon todistusta ei tarvita lainkaan, mikäli työkyvyttömyys päivien määrä on alle seitsemän (7) päivää jokaisena sijaisaputarpeen jaksona. Mikäli ko. kohdassa tarkoitetaan sitä, että poronhoitajalla on yhden kalenterivuoden aikana yhteensä seitsemän päivää oikeus sijaisapuun ilman terveydenhuollon todistusta, on ko. kohta kirjoitettava selkeämmin. Säännöstä on joko ehdottomasti tarpeen täsmentää väärinymmärryksen välttämiseksi eikä mahdollisteta siten väärinkäytöksiä tai selkeämpää olisi poistaa ko. kohta kokonaan.

7 § Sijaisavun vuosittainen enimmäiskesto

Voimassa olevan lain mukaisesti kalenterivuoden aikana korvattavien sijaisaputuntien enimmäismäärä poronhoitajaa kohden vahvistetaan STM:n asetuksella edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä.

Suomen porosaamelaiset ry esittää, että enimmäistuntimäärään on mahdollistettava joustavuutta erikseen määritetyissä tilanteissa, johon voimassa oleva lainsäädäntö ei tätä nykyä anna mahdollisuutta. Enimmäistuntimäärään vaikuttaa suoraan työkyvyttömyyden aiheuttamisen vakavuus, esim. loukkaantumisissa on pitkä työkyvyttömyysjakso ja taas esimerkiksi flunssassa se voi olla viikko-pari. Samoin merkitystä on sillä, omistaako 50 vai 500 poroa, koska se vaikuttaa suoraan työmääriin ja siten sijaisaputuntien määrään. Siksi sijaisavun vuosittaista enimmäiskesto määrättäessä on huomioitava, että sijaisaputuntien tarvittava määrä on suurempi, poronhoitajilla, joilla poromäärä on vähintään 150 poroa kuin poronhoitajilla, joilla poromäärä on vaadittava minimi 50 poroa. Porotöiden määrä on pääsääntöisesti sidoksissa poromäärään.

Näin ollen olisi huomioitava ja mahdollistettava tarpeellisten enimmäistuntimäärien ylitys ja jo lähtökohtaisesti määrättävä erisuuruiset tuntimäärät porojen määrän ja työkyvyttömyyden keston perusteella.

Em. muutoksia Suomen porosaamelaiset ry perustelee saamelaisten poronhoitoon kuuluvien poronhoitotapojen ja -kulttuurien erilaisuutena verrattuna muiden poronhoitajien työskentelyyn. Lisäksi merkityksellinen asia on poronhoidon merkitys saamelaisille ja poromäärien merkitys perheen toimeentulolle.

8 § Sijaisavusta maksettava korvaus

- *Ei kommentoitavaa*

9 § Sijaisavun hakeminen

- *Ei kommentoitavaa*

10 § Korvauksen hakeminen

- *Ei kommentoitavaa*

11 § Lausunnot

- *Ei kommentoitavaa*

Muita huomioita ja kommentteja

Poronhoitotöihin kuuluu laajasti valmistelevat työt kuten työvälineiden, polttoaineiden ja tarvikkeiden toiminta- ja käyttökuntoon laitteleminen ja mukaan ottaminen yms. Työmatka alkaa niistä valmisteluista kuuluen ns. poronhoitotyöhön. Saamelaisalueella porojen paimentamismatkat porojen luokse ovat keskimäärin 50-150 km päivässä, joten valmistelut on tehtävä huolella. Sen vuoksi työtapaturman sattuminen työmatkalle lähdettäessä, kuuluu jo poronhoitotöihin. Tämä olisi myös huomioitava lain soveltamisessa.

Inarissa elokuun 2 pñä 2022

Suomen porosaamelaiset ry

IISKO-HENRIK NÄKKÄLÄJÄRVI
Iisko-Henrik Näkkäläjärvi
puheenjohtaja

JANNE NÄKKÄLÄJÄRVI
Janne Näkkäläjärvi
varapuheenjohtaja